

N:o 252.

Af herr **J. Jeansson** i Kalmar m. fl. om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning om tillhandahållande genom statens försorg af en grundfond åt allmänna hypotekskassan för Sveriges städer.*

Sverige är som bekant ett på naturliga tillgångar och därmed sammanhängande utvecklingsmöjligheter synnerligen rikt, men på rörligt kapital ganska fattigt land. Behofvet af utländskt kapital för en mångfald af olika ändamål är därför mycket stort; och på olika sätt har man sökt fylla detsamma. Så hafva t. ex. en hel del af våra banker skaffat sig betydande krediter hos utländska banker i form af trasseringskrediter, pensionering af växlar o. d. Men detta har visat sig vara ett synnerligen illa valdt sätt, ty under det att de kreditbehof, som i vårt land behöfva fyllas, i regel kräfva försträckningar på lång tid, hafva nyssnämnda utländska krediter vanligen erhållits endast på korta tider, exempelvis tre månader. Under svåra penningtider bli dylika krediter ofta nog uppsagda, och när det då gäller att betala åter hvad man lånat, uppstå lätt stora besvärigheter såväl för de låntagande bankerna som i kanske ännu högre grad för deras gäldenärer. Det är därför önskligt, att, såsom en framstående bankman och ledamot af Första Kammaren nyligen påpekat, detta sätt att skaffa utländskt kapital icke användes i någon större omfattning. Ett annat och för de inhemska lånebehofven mera afpassadt sätt att skaffa dylikt kapital är att upplåna det mot obligationer, ställda på återbetalning under en

lång följd af år. På detta sätt har svenska staten och den af staten på visst sätt garanterade allmänna hypoteksbanken på, tack vare svenska statens goda kredit, billiga villkor å den utländska penningmarknaden upplånat betydande belopp till fyllande af statens egna och den jordägende befolkningens behof.

Det fins emellertid äfven andra mycket betydande kreditbehof till hvilkas fyllande medels anskaffande af långa och billiga lån på den utländska penningmarknaden det voro högeligen önskvärdt, att staten lämnade sitt stöd på liknande sätt som till hypoteksbanken. Bland dessa kreditbehof torde man med all rätt kunna sätta i främsta rummet våra kommuners och våra stadsfastighetsägares.

Hvad våra *kommuner* beträffar, får det väl anses ostridigt, att de allmänna uppgifter de ha att fylla äro så viktiga, att staten med allt skäl bör skänka dem sitt stöd, då det gäller att kunna på billigaste möjliga villkor anskaffa de medel, som för dessa uppgifters fyllande erfordras, så snart det kan ske utan någon uppoffring från statens sida.

Och att staten, under nyssnämnda förutsättning, äfven bör understödja de sträfvanden, som gå ut på att åt *statsfastighetsägarna* anskaffa lån på billiga villkor, måste nog också anses vara med statens intressen öfverensstämmande. Ty behofvet af goda och billiga bostäder för en, ofta under ganska ogynnsamma ekonomiska villkor lefvande stadsbefolkning är så tydligt framträdande, att dess fyllande såväl af ekonomiska som sociala skäl, är ett verkligt statsändamål. Och ett med afseende å tillsynen öfver de belånade fastigheterna väl ordnad och med billiga pengar arbetande fastighetskreditsystem medverkar otvifvelaktigt till beredande af goda och billiga bostäder.

Ett dylikt fastighetskreditsystem är ej minst i dessa tider så mycket mera af behofvet påkalladt, som svårigheterna för fastighetsägarna att få sina inteckningar belånade i bankerna äro särdeles stora, då de enskilda bankerna ej numera såsom förr behöfva inteckningar såsom grundfondshypotek, och inga af våra vanliga banker egentligen kunna vara intresserade af att belåna inteckningar, alldenstund dessa i motsats till växlar ej kunna vid förefallande behof i sin tur i regel belånas. Under kristid såsom nu, då bankerna kunna blifva nödsakade att uppsäga inteckningar som kanske varit belånade hos dem i årtal, och fastighetsägaren endast med största möda om ens alls, kan få dem placerade på annat håll, framträder tydligast behofvet af en kreditanstalt, där fastighetsägare alltid med visshet kunna påräkna få sina goda inteckningar belånade på längre tid.

Önskvärdheten af statens understöd för ordnandet af stadsfastighetskrediten gjorde sig redan för cirka 50 år sedan gällande, och krafvet därpå framställdes inom den kommitté, på hvars förslag af den 2 februari 1860 hypoteksbankens organisation grundar sig, af grosshandlaren Gust. Lallerstedt, som i särskildt afgifven reservation yrkade, att hypoteksföreningar emellan fastighetsägare i städerna skulle få vinna inträde i hypoteksbanken. Detta blef emellertid icke af Rikets ständer medgifvet, enär man, i enlighet med den af kommitténs flertal uttalade åsikten, ansåg ett dylikt medgifvande innebära risk för staten alldenstund stadsfastigheter förmenades vara till sitt värde mera växlande än jordbruksfastigheter, af hvilket skäl man också, då solidarisk ansvarighet ansågs böra föreskrifvas hypoteksbankens delägare emellan, fann det orättvist att i dylik ansvarighet sammanföra tvenne i följd af den förmenta skiljaktigheten i säkerhetens beskaffenhet olikställda grupper af låntagare. En af herr Lallerstedt vid 1863 års riksdag väckt motion om upprättande af en särskild hypoteksbank för rikets städer och köpingar vann visserligen borgarståndets bifall, men afslogs af de öfriga ständerna. Och har man kanske att söka orsaken till detta afslag ej blott i ofvan nämnda principiella betänkligheter, utan ock i en viss intresseemotsats emellan land och stad.

Sedan den tiden har emellertid mycket förändrats. Nu erkännes nog allmänt, att städernas fastighetsvärden äro i stabilitet fullt jämförbara med jordbruksegendomar, hvarför det ej innebär större risk för staten att stödja en hypoteksinrättning för stadsfastigheter än en sådan för jordbruksfastigheter, och intresseemotsatsen mellan land och stad synes, till vårt lands lycka, vara på god väg att försvinna, hvilket allt gör, att den åsikten nog torde vara allmänt utbredd, att det endast skulle vara en skyldig gärd af rättvisa, om vår stadsbefolkning nu erhåller statens stöd för ordnande af sin fastighetskredit, på samma sätt som vår landtbefolkning redan för cirka 50 år sedan erhölet det.

De motioner, som vid innevarande riksdag väckts dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande genom statens försorg af en allmän lånekassa för rikets kommuner och dels om anslag för åvägbringande af utredning i fråga om upprättande af en hypoteksbank för rikets städer och med dem jämförliga samhällen, torde af ofvan anförda skäl till sina syften vara förtjänta af Riksdagens synnerliga uppmärksamhet. Emellertid torde det vara synnerligen olämpligt att för ernående af dessa syften upprätta två skilda offentliga kreditanstalter, hvilka skulle vid sidan af riksgäldskontoret och hypoteksbanken på

den utländska penningmarknaden söka afsättning för sina obligationer. Tvifvelsutan skulle detta verka mindre fördelaktigt ur kreditsynpunkt. Därtill kommer, att förvaltningskostnaderna för två kreditanstalter gifvetvis skulle ställa sig väsentligt högre än för en, som då skulle få till uppgift att tillgodose såväl kommunernas som stadsfastighetsägarnes kreditbehof.

Och öfverlämnas denna dubbla uppgift till *en* kreditanstalt, hvilket, på grund af hvad nyss anförts, vore det lämpligaste, torde man därvidlag kunna ställa sig så att säga på historisk grund.

Då nämligen städernas fastighetsägare icke lyckades vare sig vinna inträde i allmänna hypoteksbanken eller få en särskild hypoteksbank, bildade de själfva en kreditanstalt, som under namn af Allmänna Hypotekskassan för Sveriges städer den 17 november 1865 fick sitt reglemente af Kungl. Maj:t fastställt och till uppgift erhöi att anskaffa lån dels åt *hypoteksföreningar mellan fastighetsägare i städer* och stadsliknande samhällen och dels åt *kommuner*. Då allmänna hypotekskassan, som ej i någon mån har till syfte att tjäna något privatekonomiskt förvärfvintresse, utan tvärtom afser att bereda sina låntagare så billiga och goda lånevillkor som möjligt, är liksom hypoteksbanken fotad på den solidariska ansvarigheten låntagarne emellan, *kommunerna dock undantagna*, skulle det ej för staten medföra någon risk, därest den ville understödja allmänna hypotekskassan med en grundfond, sådan som hypoteksbanken erhållit. Då så är och på grund af hvad ofvan anförts, torde det vara lämpligt att, om, som vi våga tro, det måste anses af behovet påkalladt, att staten på ett eller annat sätt lämnar sin garanti åt en för kommunerna och städernas fastighetsägare upprättad kreditanstalt, Allmänna Hypotekskassan för Sveriges städer får bli den grundstomme, kring hvilken denna anstalt uppbygges.

Under åberopande af hvad ofvan anförts, få vi vördsamt föreslå Riksdagen

att i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, under hvilka villkor Allmänna Hypotekskassan för Sveriges städer skulle kunna af staten erhålla en grundfond å exempelvis trettio (30) millioner kronor i af staten utgifna räntebärande obligationer för att därigenom sättas i stånd att på fullt tillfredsställande sätt tillgodose kommunernas och fastig-

hetsägarnes i städer och stadsliknande samhällen låne-
behof.

Stockholm den 5 mars 1908.

John Jeansson.

Axel Vennersten.

Harald Hjärne.

K. Beckman.

K. v. Geijer.

Ivan Svensson.

F. E. Nees.

Alfr. Fornander.

Nils Svensson.

Hugo Sandén.

Conrad Vahlquist.

I motionens syfte instämma.

Karl Hildebrand.

A. P. Gustafsson.

O. Alfr. Berg.

Adolf Johansson.

J. P. Jespersen.